

УДК 72.01.013

Булах Ірина Валеріївна

асистент кафедри дизайну архітектурного середовища
Київський національний університет будівництва і архітектури

Булах Ирина Валериевна

ассистент кафедры дизайна архитектурной среды
Киевский национальный университет строительства и архитектуры

Irina Bulakh

assistant department of design of architectural environment

Kyiv national university of construction and architecture

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗАГАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ І ПРИНЦИПІВ
СИМВОЛІЗАЦІЇ НА ШЛЯХУ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-
ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА
ВЗАИМОСВЯЗЬ ОСНОВНЫХ ПРОЦЕССОВ И ПРИНЦИПОВ
СИМВОЛИЗАЦИИ НА ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ АРХИТЕКТУРНО-
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗА ГОРОДСКОЙ СРЕДЫ
RELATIONSHIP OF COMMON PRINCIPLES AND PROCESSES
SYMBOLIZATION FOR THE FORMATION OF ARCHITECTURAL
AND ARTISTIC IMAGE MAKING THE URBAN ENVIRONMENT**

Анотація: Стаття розкриває взаємозв'язок філософії та архітектурно-містобудівної теорії у питанні символізації архітектурно-художнього образотворення міського середовища. На основі попередньо проведених досліджень, у статті виділяються загальні процеси символізації і на їх основі пропонуються принципи символізації архітектурно-художнього образу міського середовища.

Ключові слова: принципи символізації, процеси символізації, художній образ, теорія.

Аннотация: Статья раскрывает взаимосвязь философии и архитектурно-градостроительной теории в вопросе символизации архитектурно-художественного формирования образа городской среды. На основе предварительно проведенных исследований, в статье выделены общие процессы символизации и на их основе предложены принципы символизации архитектурно-художественного образа городской среды.

Ключевые слова: принципы символизации, процессы символизации, художественный образ, теория.

Summary: The article reveals the relationship of philosophy and theory of Architecture and Town Planning in question symbolization architectural and artistic image making the urban environment. Based on preliminary studies, the article highlighted the general processes of symbolization and, based on the principles of symbolization offers architectural and artistic image of the urban environment.

Key words: symbolization principles, processes symbolization, artistic image theory.

Спираючись на погляди Аристотеля, який у символі поєднував зміст і план його вираження і наполягав на символі-сукупності, як вираженні загальної мети, відштовхуючись від теорії Ф. В. Шеллінга стосовно трьохступеневості художнього образу, у дослідженні були запропоновані загальні положення символічного підходу до формування і розвитку архітектурно-художнього образотворення міського середовища [1, 2, 3]. Виходячи з Аристотелевого вчення про чотири причини, їм у відповідність були приведені провідні елементи і рівні побудови архітектурного образу: аналогія, що відповідає за матеріальну основу і перший рівень формування цього образу; схема, яка, абстрагуючись від цієї основи, стає рушійною причиною і другим рівнем розгортання образу; алегорія, яка, інтегруючи в

собі і надаючи тілесності аналогіям і схемам, відповідає на третьому рівні за форму образу; нарешті, на четвертому рівні відтворюється символ, як кінцева причина системної цілісності аналогій, схем та алегорій.

Виходячи з цього, процес художнього формування архітектурно-художнього образу міського середовища проходить чотири стадії й етапи символізації: процес проведення аналогій чи по-іншому аналогізацію, схематизацію, алегоризацію і, власне, символізацію. **Аналогізація** – це процес і перший етап формування нових архітектурно-художніх першообразів міського середовища шляхом виявлення подібності і схожості із відмінними за змістом і формою предметами і явищами за певними провідними властивостями, ознаками або відношеннями, які більш досліджені в інших розділах архітектури і містобудування, в інших галузях знань. Використання аналогії в містобудуванні та архітектурі - це одне із засадничих положень, завдяки котрому стає можливим використання органічних взірців і зразків неживої природи. У ході дослідження з'ясовано, що органічні взірці розподіляються на антропоморфні, зооморфні, флороморфні, а вибір взірців з неживої природи частіше спирається на відображення космосу і геопластики, геометричних і математичних аналогій, а також на штучні аналогії. **Схематизація** – це друга стадія та процес, де відбувається подальше узагальнення і абстрагування результатів аналогізації і відображення основних характеристик першообразів без акцентування їх індивідуальності. **Алегоризація** пов'язана з індивідуалізацією архітектурно-художнього образу міського середовища, на третьому етапі, шляхом залучення тілесних форм, для вираження абстрактного і відстороненого змісту схем, спрямована на підвищення якості художнього образу і поглиблення й розширення його змісту. **Символізація** – це водночас причина і кінцева мета створення повноцінного художнього образу при подальшому абстрагуванні алегорій та інтеграції аналогій і

схем на шляху кардинального оновлення першообразів міського середовища. Зазначені процеси художнього формування архітектурно-художнього образу міського середовища проілюстровані на прикладі міських розпланувань та архітектурних об'єктів (рис. 1).

Загальні положення символічного підходу стали основою для визначення принципів формування архітектурно-художнього образу. Процесу аналогізації, як процедурі встановлення змістовного і формального зв'язків, тобто комунікації між різнорідними сферами знань, відповідає принцип комунікативності. **Принцип комунікативності** – це знаходження зв'язків між ретельно підібраними аналогіями і їх відповідними першообразами, що стають матеріальними причинами відтворення процесів символізації. Наступні, рушійні причини, які реалізуються в процесах схематизації, втілюються у **принципі трансформативності**, що відповідає за узагальнення і абстрагування аналогій шляхом перетворення форм першообразів. Формальні причини розгортання процесів символізації викликають до життя дію **принципу комутативності**, тобто своєрідного переключення трансформованої схеми з її абстраговано-відсторонених на конкретно-тілесні поняття і образи, тобто на алегоричний зміст символізації. **Принцип метаморфічності**, як кінцева причина, знову спрямовує процес символізації на подальше абстрагування і перевтілення змісту і образів аналогій, схем і алегорій у якісно нову цілісну і гармонійну систему єдиного художнього образу-символу міського середовища. Перевірка дієвості і потенціальних можливостей застосування принципів символізації відображені на прикладі архітектурно-містобудівних об'єктів світової та вітчизняної спадщини (рис.2, 3).

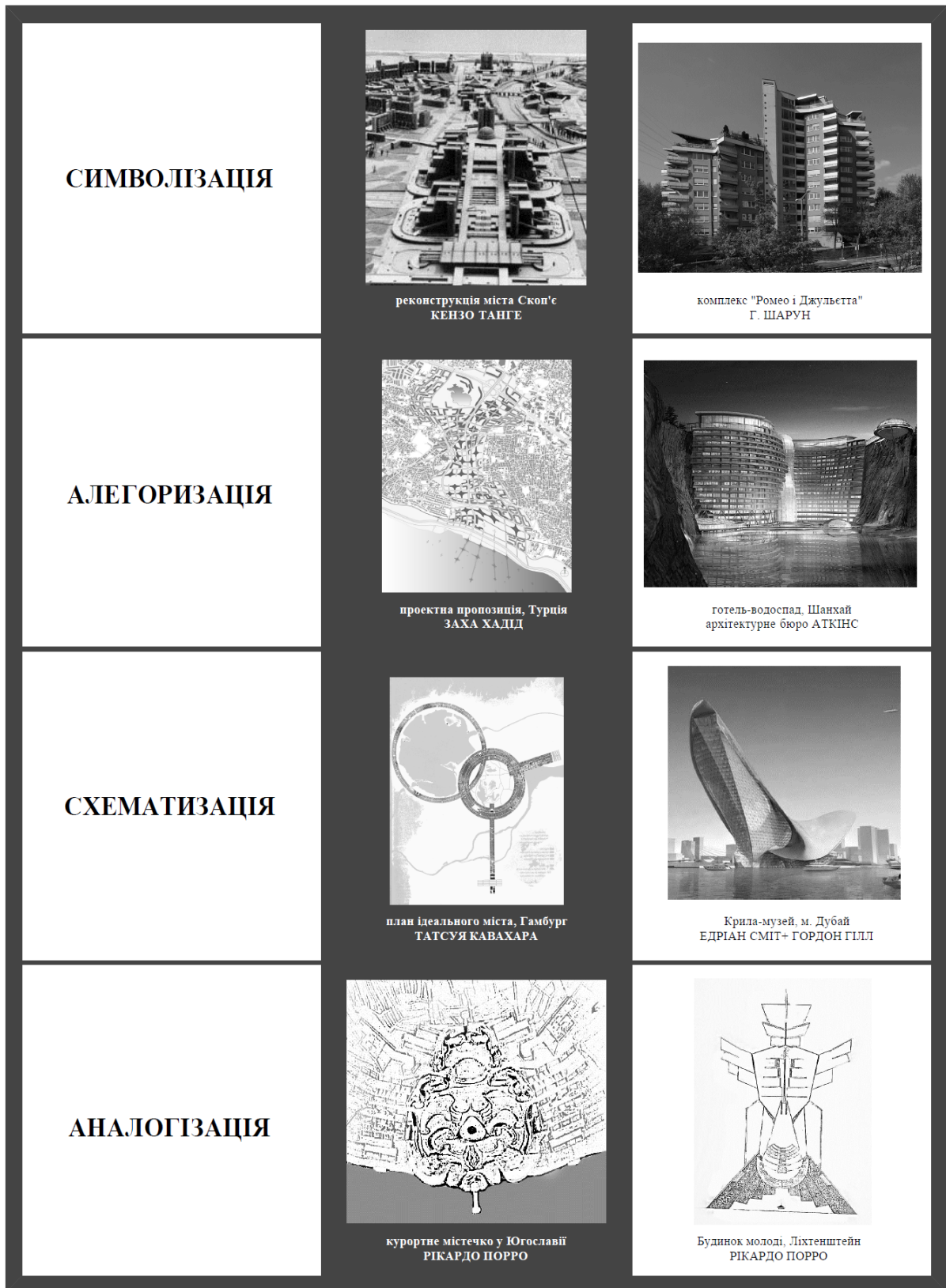

Рис. 1. Загальні процеси символізації архітектурно-художнього образу міського середовища.

Рис. 2. Принципи символізації архітектурно-художнього образу міського середовища на глобальному (загальноміському) та макрорівні (головні вулиці, площі і містобудівні ансамблі).

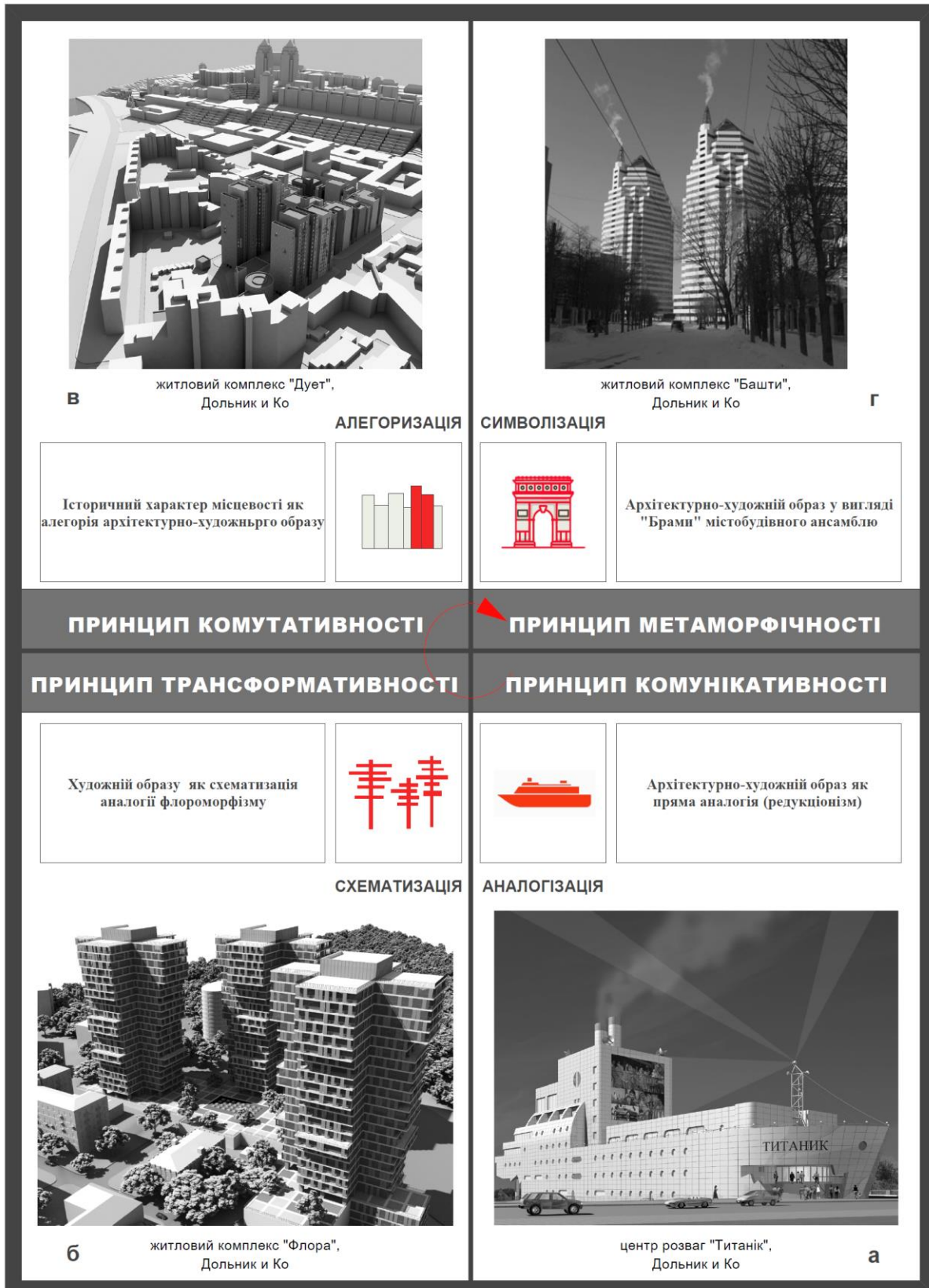

Рис. 3. Принципи символізації архітектурно-художнього образу міського середовища на локальному рівні (архітектура будівель і споруд).

Література:

1. Аристотель. Нікомахова етика / Αριστοτελους. Ηθικα Νικομαχεια. [Пер. В. Ставнюка]. – К.: Аквілон-Плюс, 2002. – 480 с.
2. Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
3. Шеллинг Ф. Философия искусства. – М.: Мысль, 1966. – 496 с.
4. Тімохін В. О. Архітектура міського розвитку. 7 книг з теорії містобудування – К.: КНУБіА, 2008. – 629 с., 158 іл.
5. Глазычев В. Л., Егоров М., Ильина Т., Лялякин В., Колпинская Е. Городская среда. – М.: Ладья, 1995. – 240 с.
6. Иконников А. В. Архитектура города. Эстетические проблемы композиции / А. В. Иконников. – М.: Стройиздат, 1972. – 214 с.
7. Иконников А. В. Архитектура и история / А. В. Иконников. – М.: Архитектура, 1993. – 250 с.
8. Раппапорт А. Г. Форма в архитектуре. Проблемы теории и методологии / А. Г. Раппапорт, Г. Ю. Сомов // ВНИИ теории архитектуры и градостроительства. – М.: Стройиздат, 1990. – 344 с.
9. Глазычев В. Л. Культурный потенциал города // Культура города: проблемы качества городской среды: Сб. науч. тр. / Под ред. В. Л. Глазычева. – М.: НИИ культуры, 1986. – 245 с.
10. Лежава И. Г. Функция и структура формы в архитектуре. Текст. – М.: ВНИИЦ, 1988. – 212 с.
11. Яргина З. Н. Эстетика города / З. Н. Яргина. – М.: Стройиздат, 1991. – 365 с.
12. Иконников А. В. Художественный язык архитектуры / А. В. Иконников. – М.: Искусство, 1985. – 175 с.
13. Мардер А. П. Понятійно-теоретичні основи естетики архітектури [Текст]: автореф. дис. д. арх. / Мардер Абрам Павлович; Київський державний технічний університет будівництва та архітектури. – К.:

1996. – 31 с.

14. Шебек Н. М. Гармонізація планувального розвитку міста: монографія / Н. М. Шебек; КНУБА.– К.: Основа, 2008. – 216 с.
15. Булах І. В. Символ і символізація у теоретичних дослідженнях / І. В. Булах // Наук.-техн. збірник: Сучасні проблеми архітектури та містобудування / Відпов. ред. М. М. Дьомін. – К.: КНУБА, 2009. - №22. – С. 37-62.
16. Булах І. В. Символ і символізація у філософсько-теоретичних дослідженнях, у мистецтві й архітектурі / І. В. Булах // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв [Текст]: зб. наук. пр. / за ред. Даниленка В. Я. – Х.: ХДАДМ, 2009. – С. 12-16.
17. Булах І. В. Символізація художніх образів сучасного архітектурного середовища / І. В. Булах // Наук.-техн. збірник: Сучасні проблеми архітектури та містобудування / Відпов. ред. М. М. Дьомін. – К.: КНУБА, 2014. – №36. - С. 11-16.
18. Булах І. В. Символізація художніх образів у містобудуванні / І. В. Булах // Наук.-техн. збірник: Містобудування та територіальне планування / Відпов. ред. М. М. Осетрін. - К.: КНУБА, 2014. - №51. - С. 24-30.